

Prawa samorządu studenckiego i organizacji studenckich

**STUDENCKIE
PRAWA**

**JASNA
SPRAWA!**

Prawa samorządu studenckiego i organizacji studenckich

Autorzy:

red. Tomasz Janocha

Michał Gerus

Marcin Kłos

Mateusz Salamon

Waldemar Wojna

Skład i oprawa graficzna:

Alicja Prus

Warszawa 2023

Parlament Studentów
Rzeczypospolitej Polskiej

Ministerstwo
Edukacji i Nauki

Zadanie publiczne współfinansowane ze środków Ministerstwa Edukacji i Nauki otrzymanych w 2023 r.
w ramach konkursu „Organizowanie i animowanie działań na rzecz środowiska akademickiego”

Spis treści

Wstęp	4
ROZDZIAŁ 1:	
Finansowanie działalności studenckiej	5
Finansowanie z środków przekazanych przez Uczelnie	6
Współpraca z podmiotami zewnętrznymi (sponsoring)	7
ROZDZIAŁ 2:	
Prawa samorządu studenckiego	10
ROZDZIAŁ 3:	
Obowiązki samorządu studenckiego	13
Postrzeganie obowiązków samorządu studenckiego	13
Najważniejsze dokumenty	14
Kompleksowe ujęcie obowiązków	14
Regulaminy samorządów studenckich	16
ROZDZIAŁ 4:	
Organizacje studenckie w praktyce	18
 Bibliografia	 23
Źródła ilustracji	24

Wstęp

Samorząd studencki pełni kluczową rolę w reprezentowaniu interesów studentów, odnosi się do ich potrzeb i aspiracji oraz jest głosem ich przekonań. To w ramach tych struktur podejmowane są decyzje dotyczące życia akademickiego, inicjatyw kulturalnych, rozwoju naukowego oraz wsparcia społeczności studenckiej. Organizacje studenckie zaś stanowią platformę dla pasji, zainteresowań i dążeń studentów, umożliwiając im rozwijanie wiedzy, umiejętności, kompetencji, a także aktywne uczestnictwo w życiu społecznym i budowanie sieci kontaktów. Autorzy publikacji postarają się dogłębnie przyjrzeć się strukturom prawno-organizacyjnym, które określają funkcjonowanie samorządów studenckich oraz organizacji studenckich. Przeanalizują oni prawa, obowiązki, kompetencje i wyzwania związane z tą działalnością, przyglądając się zarówno aspektom formalnym, jak i praktycznym związanym z ich funkcjonowaniem. Warto również zaznaczyć, że publikacja nie ogranicza się jedynie do aspektów prawnych, lecz także skupia się na ukazaniu wartościowych wpływów, jakie niosą ze sobą samorzady studenckie i organizacje reprezentujące studentów.

Finansowanie działalności studenckiej

Finansowanie działań studenckich stanowi kluczowy aspekt umożliwiający rozwój różnorodnych inicjatyw, projektów i wydarzeń na uczelniach. Zapewnienie stabilnego budżetu jest fundamentalne dla samorządów studenckich oraz organizacji reprezentujących studentów. Najważniejszym źródłem finansowania działalności studenckiej są środki pochodzące z budżetu uczelni. Te fundusze przeznaczone są na organizację wydarzeń kulturalnych, naukowych, sportowych oraz na wsparcie dla inicjatyw społecznych. Niebagatelną rolę w finansowaniu odgrywają również granty, dotacje oraz sponsorzy zewnętrzni. Samorządy studenckie mogą ubiegać się o środki z różnorodnych programów grantowych, co pozwala na realizację bardziej ambitnych projektów. Współpraca z firmami i instytucjami, które widzą wartość w angażowaniu się w życie akademickie, również stanowi ważne źródło wsparcia finansowego dla działań studenckich. Działalność studencka na Uczelnia w Polsce jest realizowana przez różne podmioty i organizacje, które to swoimi działaniami zajmują się wieloma aspektami funkcjonowania społeczności akademickiej. Niektóre z nich działają m.in. w obszarze sportowym, artystycznym i kulturalnym. Poza chęćmi do działania członkowie organizacji potrzebują do realizacji swoich działań wsparcia finansowego. Wsparcie to może być realizowane w zróżnicowany sposób. Bardzo dużą część tego zapotrzebowania pokrywają środki przekazywane przez Uczelnie, jednak organizacje pozyskują również środki z współprac zewnętrżnych (sponsoringu), a także pozyskują granty, wspomagają się crowdfundingiem czy sprzedają gadżety. Ostatecznie, różnorodność źródeł finansowania stanowi fundament dla bogatego i różnorodnego życia na uczelniach. Dzięki wsparciu finansowemu możliwe jest tworzenie innowacyjnych projektów, rozwijanie pasji i zainteresowań studentów oraz budowanie silnej społeczności akademickiej, która aktywnie współtworzy środowisko edukacyjne.

Finansowanie z środków przekazanych przez Uczelnie

Zgodnie z art. 110 ust. 5 ustawy „Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce” z 2018 roku, „Samorząd studencki decyduje w sprawach rozdziału środków finansowych przeznaczonych przez uczelnię na sprawy studenckie. Samorząd studencki sporządza sprawozdanie z rozdziału środków finansowych i rozliczenie tych środków nie rzadziej niż raz w roku akademickim i udostępnia je w BIP na stronie podmiotowej uczelni.”

Realizacja tego zapisu ustawy na wielu Uczelniach odbywa się w różny sposób. Niektóre Uczelnie dają całkowitą swobodę Samorządowi i przekazują wszystkie środki, który te rozdziela między wszystkie organizacje i koła naukowe funkcjonujące na uczelni. Niektóre ośrodki akademickie przekazują tylko część środków, które ten dzieli na swoją działalność i na działalność organizacji, przy czym Uczelnia posiada pulę środków, którą przekazuje celowo różnym podmiotom. W skrajnych przypadkach uczelnie przekazują samorządowi tylko te środki, które to może przeznaczyć na swoje funkcjonowanie.

Środki przekazywane przez uczelnie są wydatkowane w bardzo określony sposób i wymagają najczęściej zgody Uczelni. Dodatkowo proces wydatkowania wyższych kwot obwarowany jest postępowaniem zgodnie z zasadami wydatkowania środków publicznych.

Należy jednak zaznaczyć, że poziom finansowania działalności studenckiej przez Uczelnie jest bardzo zróżnicowany. Na podstawie opublikowanych przez Uczelnie na swoich Biuletynów Informacji Publicznych sprawozdań finansowych można zobaczyć rozbieżność w poziomie finansowania. Trzeba jednak podkreślić, iż sprawozdania pochodzą z różnych okresów (rok wskazany w 3 kolumnie).

I.p.	Nazwa Uczelni	Rok	Kwota	Komentarz
1	Uniwersytet Warszawski	2021	3 272 780,59 zł	–
2	Politechnika Warszawska	2021	2 520 624,48 zł	–
3	Politechnika Śląska	2022	470 000,00 zł	–
4	Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu	2021	470 000,00 zł	–
5	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu	2021	400 000,00 zł	Kwota dotyczy tylko funkcjonowania Samorządu
6	Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie	2022	90 000,00 zł	Kwota dotyczy tylko funkcjonowania Samorządu

Środki przyznane Samorządom Studenckim na wybranych Uczelniach

Jak zostało to zaprezentowane w tabeli powyżej, poziom finansowania działalności studenckiej w różnych uczelniach, znajduje się na bardzo zróżnicowanym poziomie. Dlatego wiele Samorządów i organizacji decyduje się na współpracę z podmiotami zewnętrznymi.

Współpraca z podmiotami zewnętrznymi (sponsoring)

Kolejnym z sposobów finansowania swojej działalności przez podmioty studenckie, jest podejmowanie współpracy z podmiotami zewnętrznymi. Mamy wówczas do czynienia z klasycznym sponsoringiem. Firmy, które to w ramach wydarzeń mogą promować swoje usługi, produkty czy bardzo popularne w czasie współpracy z organizacjami studenckimi, zaprezentować się jako potencjalny pracodawca, płacą pewną sumę pieniędzy na rzecz tych organizacji. Współpraca może obejmować również dostarczenie przez podmiot zewnętrzny pewnych towarów (barter).

Rodzajów współpracy i jej zakres może być bardzo różnych i jest ograniczony tylko pomysłowością obydwu stron. Poniżej zostanie przedstawione kilka przykładów takiej współpracy.

rys. 1.

rys. 2.

Dodatkowo podmioty zaangażowane w działalność studencką pozyskują również środki z **grantów** i **programów zewnętrznych**. Tego rodzaju wsparcie pochodzi głównie z podmiotów rządowych czy samorządowych.

Ciekawym przykładem takiego wsparcia jest program Ministerstwa Edukacji i Nauki „**Studenckie koła naukowe tworzą innowacje**”. W ramach tego programu, studenckie koła naukowe, które to działają na uczelniach, mogły się ubiegać o wsparcie w ramach:

- prowadzenia badań naukowych lub prac rozwojowych, w szczególności mających na celu tworzenie lub modernizację technologii, lub rozwiązań technicznych, i w promocji ich wyników,
- transferze wyników prowadzonych badań naukowych lub prac rozwojowych do sfery gospodarczej,
- nabywania przez członków tych kół kompetencji miękkich potrzebnych do prowadzenia badań naukowych lub prac rozwojowych i promocji ich wyników, w szczególności w zakresie komercjalizacji tych wyników oraz związanego z nimi know-how, pracy w zespole i wystąpień publicznych,
- zakupu certyfikatów i licencji niezbędnych w procesie komercjalizacji wyników badań naukowych lub prac rozwojowych oraz know-how związanego z tymi wynikami.

Maksymalne przewidziane dofinansowanie mogło wynosić nawet 70 000,00 zł.

Kolejnym ciekawym konkursem, który nie był nakierowany tylko na koła naukowe, był otwarty konkurs Ministerstwa Edukacji i Nauki na realizację zadania publicznego pn. „**Organizowanie i animowanie działań na rzecz środowiska akademickiego**”. W ramach konkursu można było zgłaszać inicjatywy, które to realizowały działania na rzecz:

- studenckiego ruchu naukowego i kół naukowych;
- zwiększania świadomości prawnej studentów i doktorantów w zakresie przepisów dotyczących szkolnictwa wyższego i nauki – w tym działania strażnicze;
- rozwoju mediów akademickich, ze szczególnym uwzględnieniem programów poświęconych tematyce studiów, badań naukowych i popularyzacji nauki;
- wyrównywania szans studentów i doktorantów z niepełnosprawnościami;
- popularyzacji zachowań proekologicznych wśród studentów i doktorantów;
- wspierania procesu integracji studentów i doktorantów z zagranicy w polskim środowisku akademickim.

Pula środków przewidziana na ten konkurs wynosiła 3 350 000 zł, a zakres przydzielanych środków wahał się od 30 000 do nawet 100 000 zł.

Ostatnim z wymienionych na wstępie sposobów finansowania działalności studenckiej jest **crowdfunding**. Crowdfunding, czyli zgodnie z definicją wielkiego słownika języka polskiego „forma finansowania różnego rodzaju przedsięwzięć, polegająca na zbieraniu dobrowolnych wpłat od osób, które są zainteresowane udzieleniem wsparcia”. Forma wsparcia, która była popularna kilka lat temu (moment pisania niniejszej publikacji to listopad 2023 roku). W ten sposób swoje środki finansowe próbowała zwiększyć chociażby Kortowiada – jedno z największych Juwenaliów w Polsce. W 2017 roku za pomocą portalu wspieram.to zebrali ponad 5 tysięcy złotych na potrzeby swojego festiwalu.

Wymienione powyżej formy finansowania działalności studenckiej nie są jedynymi, ale tymi bardziej popularnymi. Oczywiście sposobów finansowania jest o wiele więcej, a możliwości są ograniczone tylko do wyobraźni i zaradności osób reprezentujących poszczególne podmioty.

Prawa samorządu studenckiego

W Polsce prawa samorządu studenckiego na publicznych uczelniach są regulowane przez ustawę *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* oraz regulaminy wewnętrzne poszczególnych uczelni.

Prawo do **organizacji wyborów** jest jednym z kluczowych uprawnień samorządów studenckich na wielu uczelniach na całym świecie. Jest to fundamentalny element demokratycznego procesu wyłaniania władz studenckich oraz reprezentowania interesów studentów. W Polsce regulacje dotyczące organizacji wyborów samorządu studenckiego są uregulowane w Ustawie *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*. Jednym z głównych aspektów tego prawa jest możliwość samodzielnego zarządzania procesem wyborczym przez samorządy studenckie. Organizacja wyborów wymaga przygotowania kompleksowej strategii, rozpoczynając od ustalenia terminu, ogłoszenia kandydatur, aż po przeprowadzenie samego głosowania i ogłoszenie wyników. W ramach prawa do organizacji wyborów samorząd studencki ma obowiązek zapewnić uczciwość, przejrzystość i demokratyczny charakter całego procesu. To oznacza stworzenie jasnych zasad, które regulują procedury wyborcze, zapewnienie dostępu do informacji o kandydatach oraz zabezpieczenie uczestnictwa w wyborach dla wszystkich uprawnionych studentów. Jednym z kluczowych aspektów organizacji wyborów jest także transparentność. Samorząd studencki ma obowiązek publikowania informacji dotyczących całego procesu wyborczego, w tym regulaminów, list kandydatów oraz wyników, zapewniając studentom dostęp do istotnych danych. Wreszcie, organizacja wyborów jest momentem aktywnej partycypacji społeczności studenckiej w życiu uczelni. To okazja dla studentów do wyrażenia swoich preferencji i zaangażowania się w kształtowanie środowiska akademickiego. Dlatego też prawo do organizacji

wyborów samorządowych stanowi niezwykle istotny element demokratycznego funkcjonowania uczelni i rozwijania aktywności społecznej studentów.

Prawo samorządu studenckiego do **opiniowania kandydatów na funkcje kierownicze** stanowi istotny element demokratycznego procesu wyborczego na uczelniach. To uprawnienie umożliwia samorządowi wyrażenie swojego stanowiska i rekomendacji dotyczącej osób ubiegających się o kluczowe stanowiska w strukturze uczelnianej. Jedną z podstawowych funkcji samorządu studenckiego jest reprezentacja interesów studentów. Prawo do opiniowania kandydatów na funkcje kierownicze umożliwia wyrażenie zdania na temat kompetencji, doświadczenia oraz zaangażowania osób startujących w wyborach, które mogą wpływać na życie akademickie i sprawy istotne dla społeczności uczelnianej. Samorząd studencki często organizuje spotkania, debaty lub ankietę w celu zapoznania studentów z kandydatami i zebrania opinii na ich temat. Umożliwia to aktywny udział społeczności akademickiej w procesie wyborczym, dając możliwość wyrażenia swojego poparcia lub wskazania ewentualnych wątpliwości co do konkretnych kandydatów. W rezultacie, to prawa samorządu studenckiego do opiniowania kandydatów stanowią istotny filar demokratycznego funkcjonowania uczelni, wspierając rozwój społeczeństwa akademickiego opartego na wartościach partycypacji, równości i transparentności.

Uczelnie to nie tylko miejsce nauki, ale również przestrzeń, w której ważne są demokratyczne zasady i partycypacja społeczności akademickiej w procesach decyzyjnych. Prawo samorządu studenckiego do **udziału w organach kolegialnych uczelni** odgrywa kluczową rolę w kształtowaniu równościowych zasad oraz reprezentowania głosu studentów. Jednym z najważniejszych aspektów tego prawa jest możliwość reprezentowania interesów studentów w organach decyzyjnych uczelni, takich jak senat, rady wydziałów czy komisje ds. kształcenia. Dzięki temu samorządy studenckie mają wpływ na podejmowane decyzje, dotyczące np. zmian programów nauczania, regulaminów czy polityki edukacyjnej. Współuczestnictwo w tych strukturach zapewnia także studentom możliwość wnoszenia swojego doświadczenia, perspektywy i pomysłów na rozwój uczelni.

Prawo studentów do bycia członkami **kolegium elektorów** uczelni to istotne uprawnienie, które umożliwia im uczestnictwo w wyborach na kluczowe stanowiska, takie jak rektor czy prorektor.

Kolegium elektorów to organ, który wybiera najważniejsze władze uczelni. Składają się na niego przedstawiciele różnych grup społecznych związanych z uczelnią, a do nich zaliczają się między innymi profesorowie, pracownicy administracyjni oraz studenci. Prawo studentów do bycia członkami kolegium elektorów daje im możliwość bezpośredniego udziału w procesie wyborczym i wpływania na decyzje dotyczące kierunków rozwoju uczelni. Ich głos stanowi ważną perspektywę, reprezentującą interesy studentów. Prawo studentów do bycia członkami kolegium elektorów nie tylko odzwierciedla równość i pluralizm w procesie wyborczym, ale także stwarza warunki do zrozumienia i uwzględnienia potrzeb studentów przez władze uczelni. To także platforma, która promuje zaangażowanie społeczne studentów i kształtuje ich świadomość obywatelską.

W rezultacie, udział studentów w kolegium elektorów przyczynia się do tworzenia bardziej reprezentatywnych, otwartych i demokratycznych struktur decyzyjnych na uczelniach. Jest to niezwykle istotny krok w kierunku włączającego społeczeństwa akademickiego, które aktywnie współdecyduje o swojej przyszłości edukacyjnej i rozwojowej.

Obowiązki samorządu studenckiego

Postrzeganie obowiązków samorządu studenckiego

Zanim jasno określi się formę obowiązków samorządu studenckiego warto zadać sobie pytanie, co tak naprawdę zawiera się w tym zbiorze i jaka jest zależność pomiędzy wchodzącymi w jego skład elementami. Pojęcie obowiązku najłatwiej pojmować jako konieczność zrobienia czegoś. W przypadku gdy jest mowa o prawie uwzględnia się je jako pozwolenie. Obie te definicje są wystarczające do tego by ukazać dwoistość obowiązków samorządów studenckich. Z konieczności zrobienia czegoś wynika, że mamy tym samym pozwolenie na dokonanie tego. Tym samym postrzeganie obowiązków można ograniczyć do wszystkiego co nie odczuwa się za prawo, a mimo tego samorząd ma pełną możliwość do działania.

Nie powinno być błędem postrzeganie praw samorządów studenckich jako obowiązków, a obowiązków jako praw. Podstawowe kryterium uznania czegoś za prawo powinno leżeć jednak w zakresie korzyści, które uzyskuje samorząd studencki z tytułu posiadanego przywileju. W poprzednim rozdziale szczegółowo omówiona została kwestia uczestniczenia przedstawicieli samorządu studenckiego w wewnętrznych gremiach uczelnianych, takich jak Senat, komisje dyscyplinarne czy komisje wyborcze. Aktywne i pełnoprawne uczestniczenie w posiedzeniach jest właśnie zarówno prawem jak i obowiązkiem. Podobna kwestia dotyczy uprawnienia czy konieczności do delegowania osób studenckich do zasiadania w uczelnianych radach, komisjach czy kolegiach.

Mając powyższe na uwadze, na potrzeby publikacji, obowiązki zostaną ujęte w formie ram funkcjonowania samorządu studenckiego, które są sformułowane przepisami w obowiązujących aktach prawnych. Ramy te są następujące:

- Opiniowanie i wpływ na Jakość Kształcenia w uczelni
- Działalność w zakresie wsparcia materialnego
- Wewnętrzne działanie w strukturach organizacyjnych uczelni
- Animowanie kultury studenckiej

Najważniejsze dokumenty

Fundamentalne i niezmiennie regulacje obowiązujące samorządy studenckie zostały wymienione w Ustawie prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Obowiązki wynikające wprost z tego aktu prawnego są stałe i niepodważalne przez żadne akty niższego szczebla, a jedynie mogą być doprecyzowywane na przykład przez statut Uczelni.

Obok Ustawy, najbardziej znaczącym i niejako podstawowym dokumentem opisującym obowiązki samorządu studenckiego jest jego regulamin, który w przypadku nowo utworzonej uczelni uchwała senat. Regulamin samorządu studenckiego, oprócz ustawowych wymogów, powinien określać strukturę organizacyjną i formę w jakiej samorząd ma funkcjonować. Co najważniejsze, regulamin samorządu to zobowiązanie wszystkich studenckich działaczy w uczelni, do podejmowania konkretnych działań przede wszystkim w zakresie:

- spraw studenckich,
- socjalno-bytowym,
- kulturalnych.

Ustawa wg. Art. 110, pkt 6 nakłada na samorząd studencki obowiązek uchwalenia swojego regulaminu, dlatego też nie jest prawnie możliwe, aby samorząd działał według nieokreślonych wcześniej ram.

Kompleksowe ujęcie obowiązków

Obowiązki samorządu studenckiego można podzielić na tzw. Twarde i Modalne. Przykładem obowiązku twardego, jest dowolny przepis ustawy mówiący o samorządzie studenckim. Za obowiązki modalne uznaje się wszystkie przepisy zawarte w wewnętrznych aktach prawnych samorządu (także w regulaminie), które nie zostały bezpośrednio opisane w Ustawie.

Ustawowym obowiązkiem każdego samorządu studenckiego jest określenie trybu wyboru oraz czas trwania członkostwa przedstawicieli studentów w:

- Senacie uczelni,
- Kolegium elektorów uczelni.

Kolejnym niezmiennym obowiązkiem samorządu jest sporządzanie nie rzadziej niż raz w roku akademickim sprawozdania z rozdziału środków finansowych przeznaczonych przez uczelnię na sprawy studenckie, wraz z rozliczeniem tych środków. Takie sprawozdanie musi się następnie znaleźć w Biuletynie Informacji Publicznej Uczelni.

Za twardego obowiązek należy uznać także fakt, że samorząd studencki tworzą wszyscy studenci danej Uczelni. Oznacza to tym samym, że w przypadku podejmowania przez studenckich działaczy decyzji w sprawach ważnych dla środowiska akademickiego, muszą oni reprezentować głos wszystkich studentów, niezależnie od formy, stopnia czy profilu ich studiów. Warto nadmienić, że aktywny status studenta nie jest tożsamy z tym, że można się wypowiadać w imieniu wszystkich studentów. To prawo, a zarazem obowiązek, jest przypisany jedynie przedstawicielom organów samorządu studenckiego.

Czym są w takim razie organy samorządu? Ustawa określa je jako podstawowe struktury, przez które funkcjonuje samorząd. Są nimi:

- Przewodniczący,
- Organ uchwałodawczy (opiniujący Regulamin samorządu)

Ustawa nie definiuje wymogów dotyczących liczby i szerszych kompetencji tychże organów, pozwalając tym samym na elastyczne tworzenie struktury, która będzie odpowiadać potrzebom organizacyjnym wszystkim samorządom w Polsce.

Ostatnim niepodważalnym obowiązkiem samorządu studenckiego jest przeprowadzenie szkoleń dla studentów dotyczących ich praw i obowiązków. Mimo że wymóg merytorycznego przygotowania samorządowych szkoleniowców leży w kompetencjach Parlamentu Studentów Rzeczypospolitej Polskiej, to przygotowanie szkoleń w ramach uczelni tyczy się funkcjonującego w niej samorządu studenckiego.

Co ważne, samorząd studencki ma obowiązek stworzyć możliwość studentom do wzięcia udziału w takich szkoleniach. Fakt ten wynika bezpośrednio z art. 84, pkt 1, mówiącym o tym, że każdy student ma prawo do bycia przeszkolonym w zakresie swoich praw i obowiązków. Po raz kolejny widać tu dwoistość rozumienia praw i obowiązków, a także wzajemnych zależności pomiędzy nimi. Dla wyjaśnienia w praktyce można dostrzec często odmienną

sytuację, kiedy to rozumienie jest odwrócone. Samorządy studenckie postrzegają obowiązek szkolenia jako pozwolenie na dotarcie do jak największej grupy pierwszorocznych osób, a nowo przyjęci studenci uznają swoje prawo jako konieczność uczestniczenia w szkoleniu pod ryzykiem, że w przypadku nieobecności istnieje prawdopodobieństwo, że nie odnajdą się w nowym życiu w społeczności akademickiej i nie dostrzegą licznych możliwości przez lata studiów.

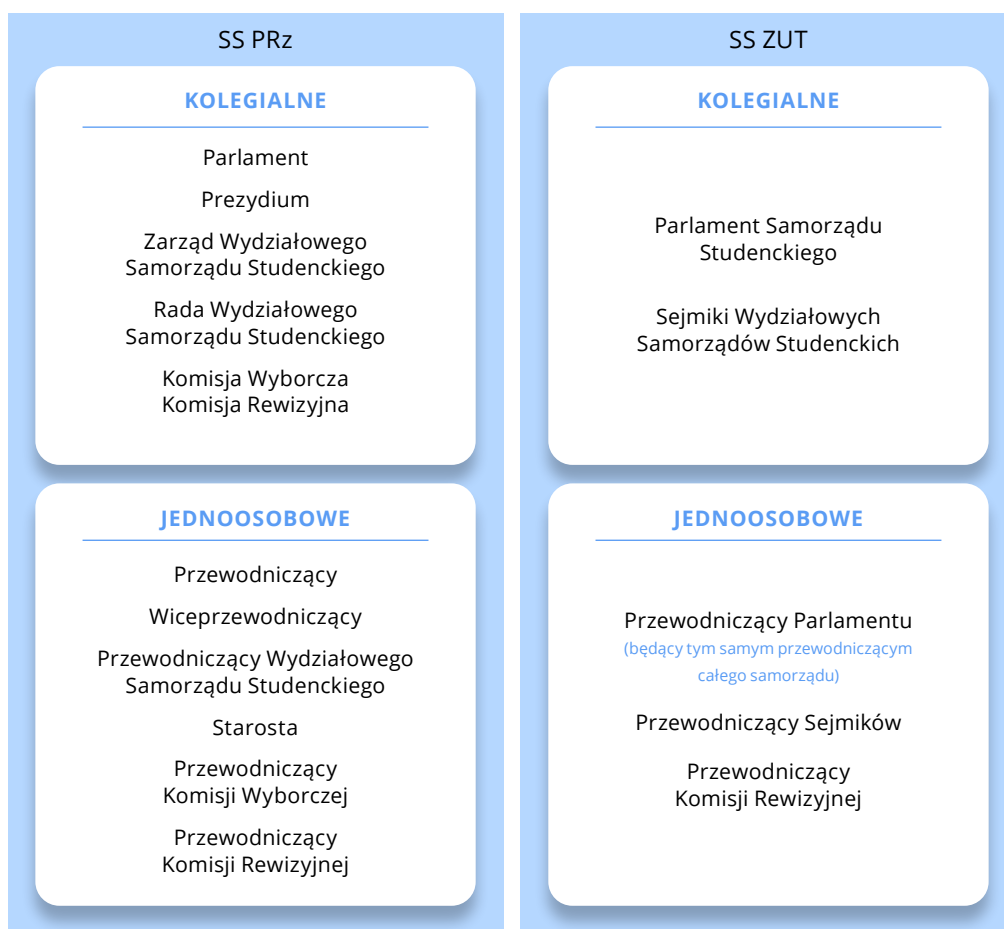
Regulaminy samorządów studenckich

Najbardziej szczegółowy katalog przepisów wpisujący się w ramy funkcjonowania samorządu studenckiego odnaleźć można w Regulaminie samorządu. Samorządność w Polsce ma bogatą historię przemian w zakresie kulturowym i organizacyjnym, dlatego mimo podobnych celów i motywacji do działania, obecnie obowiązujący kształt aktów prawnych danego samorządu jest sumą tradycji, historii i prób w tworzeniu najbardziej optymalnych ram prawnych do efektywnego funkcjonowania według ustawowych regulacji. Regulamin samorządu studenckiego jest aktem wyjątkowo elastycznym, co w połączeniu z jego często zmienną formą wpływa na to, że na próżno szukać podobieństw w regulaminach samorządów. Ta wysoka zmienność wynika także ze struktury Uczelni i poziomu zaangażowania studentów w samorządność studencką na przestrzeni lat.

Mając powyższe na uwadze, warto dokonać porównania związanego z definiowaniem dodatkowych organów samorządu, aby w pełni dostrzec dynamikę tychże procesów. Za przykład niech posłuży Regulamin Samorządu Studenckiego Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza (SS PRz) oraz Regulamin Samorządu Studenckiego Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technicznego w Szczecinie (SS ZUT).

Regulamin SS PRz, definiuje organy samorządu na poziomie Uczelni i wydziału, a także określa organy wyborcze oraz kontrolne. W przypadku SS ZUT podział jawi się odmiennie (porównanie na kolejnej stronie).

Mimo że zakres oddziaływania ww. jest podobny, to już samo nazewnictwo sugeruje, że mamy do czynienia ze znaczącą różnorodnością struktur. Jak zostało to ujęte na początku rozdziału, samorząd studencki, niezależnie od formy organizacyjnej musi realizować zadania w zakresie socjalno-bytowym, kulturalnym i spraw studenckich. W wielu przypadkach konieczność wywiązywania się

Porównanie organów samorządów studenckich definiowanych przez Regulaminy Samorządów Studenckich na przykładzie SS PRz i SS ZUT

z tych zadań leży w obrębie innych powoływanych ciał, takich jak komisje stałe i zadaniowe, pełnomocnicy, biura, grupy robocze lub koordynatorzy.

Różność Regulaminów jest widoczna także w ich wielkości. Mimo że zapis obowiązków, jak to zostało wcześniej ujęte, należy rozpatrywać w formie modalnej, to obszerny zakres treści nie powinien w żaden sposób ograniczać dobrych praktyk w funkcjonowaniu studentów uczelni. Biorąc pod uwagę, że regulamin samorządu jest uchwalany przez organ uchwałodawczy samorządu, można zatem uznać go nie tyle za spisany akt zawierający ramy jego funkcjonowania, co za dokument ukazujący charakter oraz tożsamość prospołecznej działalności studenckiej w obrębie danej Uczelni.

Organizacje studenckie w praktyce

Organizacje studenckie są ważnym elementem życia akademickiego na Uczelniach. Zrzeszają one dużą grupę studentów, którzy angażują się w ich działalność. Organizacje mają bardzo zróżnicowane cele, od działalności charytatywnych, społecznych do wspierania zainteresowań studentów, którzy w danej organizacji działają. Studenci w nich rozwijają swoje umiejętności, pasje oraz angażują się w różne sprawy, które są istotne dla środowiska akademickiego. Zapewniają one miejsce do rozwoju osobistego, motywują studentów do angażowania się w działalność społeczną. Spełniają one wiele potrzeb studentów oraz całej społeczności akademickiej.

Istota działalności organizacji studenckich to umożliwienie studentom rozwijania się w danym obszarze, angażowanie się w działania na Uczelni oraz integrowanie się w społeczność akademickiej. Istota organizacji studenckich to przede wszystkim:

- **rozwój osobisty i akademicki** – organizacje studenckie to miejsce, gdzie studenci rozwijają umiejętności pozaakademickie. Często takie, których nie mogą się nauczyć na zajęciach. Studenci uczą się umiejętności, które później przydadzą się w życiu zawodowym. Umiejętności, których się uczą to między innymi przywództwo, umiejętności komunikacyjne, zarządzanie projektami, doświadczenie w organizacji różnorodnych wydarzeń (merytorycznych, rozrywkowych, charytatywnych), praca w grupie;
- **angażowanie w społeczność** – organizacje studenckie pozwalają studentom angażować się w działalność społeczną. Wszelkiego rodzaju projekty czy akcje charytatywne, edukacyjne, prospołeczne dają możliwość angażowania się w sprawy społeczne oraz wpływania studentów na lokalne

środowiska;

- **tworzenie wspólnoty i integracja społeczna** – organizacje bardzo często integrują społeczność akademicką. Tworzą możliwość spotykania studentów o tych samych pasjach, zainteresowaniach czy hobby. Organizują różnorodne wydarzenia, dzięki którym studenci mogą nawiązywać relacje i dzielić się swoimi zainteresowaniami z innymi. Organizacja różnorodnych wydarzeń jest kluczowa w zapewnieniu studentom innych aktywności poza zajęciami dydaktycznymi;
- **reprezentacja i oddziaływanie na politykę uczelnianą** – reprezentują interesy studentów w kontaktach z władzami uczelni. Mają realny wpływ na kształtowanie polityki na uczelni. Są reprezentantami studentów w procesach podejmowania decyzji, które dotyczą życia akademickiego;
- **kreowanie kultury organizacyjnej** – tworzą kulturę organizacyjną, która bardzo często promuje współpracę, kreatywność oraz przedsiębiorczość. Studenci mają możliwość wprowadzania nowych pomysłów i wyrażania swojej kreatywności w swoich pomysłach czy nowych działaniach. Organizacje studenckie uczą zarządzania. Tutaj można spróbować wielu rzeczy i odkryć swoje pasje i samego siebie – co to się lubi robić.

Organizacje studenckie głównie skupiają się na angażowaniu się w społeczność akademicką, zapewnianiu możliwości rozwoju osobistego, reprezentowaniu interesów studentów. Stają się one miejscem do rozwijania kompetencji zawodowych, budowaniu relacji i przyjaźni, integracji, angażowania się w sprawy akademickie czy tworzenia nowych, kreatywnych akcji czy wydarzeń dla społeczności akademickiej.

Jak wygląda **proces tworzenia nowej organizacji studenckiej**? Kroki do powstania organizacji studenckiej obejmują:

- **tworzenie misji i celów** – należy określić misję i cele organizacji, które będą stanowiły podstawę jej działalności. Cele i misja powinny zachęcać i motywować studentów do zaangażowania się w działalność w danej organizacji. Jednak cel i misja nie powinna być zbieżna z już istniejącą organizacją studencką lub kołem naukowym. Przed założeniem organizacji należy rozeznać się czy na uczelni nie istnieje podobna, która już funkcjonuje lub taka, którą można reaktywować – przywrócić do działalności;
- **formułowanie statutu** – statut powinien określić nazwę organizacji, obszar działalności z siedzibą, cele organizacji, strukturę organizacyjną,

tryb wyborów władz organizacji, prawa i obowiązki członków, zasady działalności, zasady nabywania i utraty członkostwa, zasady zmiany statutu i sposób na rozwiązanie danej organizacji;

- **zatwierdzenie i rejestracja organizacji** – wniosek wraz ze statusem przekłada się władzom uczelni lub osobom, które za to na uczelni opowiadają, zgodnie z obowiązującymi przepisami;
- **rozpoczęcie działalności** – w momencie zatwierdzenia wszystkich formalności przez uczelnię, dana organizacja może rozpocząć swoją działalność. Wybrać swoje władze, organizować spotkania i tworzyć wydarzenia i wszelkie projekty.

Organizacje studenckie mają wiele **praw i przywilejów**, oto niektóre z nich:

- **wolność działania** – organizacje studenckie mają swobodę w wyrażaniu swoich poglądów, mogą tworzyć i inicjować działania, wydarzenia, akcje, które są zgodne z założeniami, misją i statutem;
- **finansowanie** – mogą korzystać z finansowania przez uczelnię, co wpływa na to, że mogą realizować swoje akcje, projekty i wszelkie wydarzenia;
- **autonomia decyzyjna** – mogą podejmować swoje decyzje zgodnie z własnymi zasadami, jednak muszą one być zgodne z regulaminem uczelni i prawa;
- **reprezentowanie studentów** – organizacje studenckie mają możliwość reprezentowania studentów i ich interesów przed władzami uczelni;
- **udział w życiu uczelnianym** – organizacja wydarzeń, akcji zapewnia organizacją udział w życiu akademickim.

Organizacje studenckie pełnią różnorodne **funkcje** na uczelniach, są to między innymi:

- **reprezentacja studentów** – organizacje reprezentują studentów na danej uczelni, reprezentują ich interesy u władz uczelni oraz różnych podmiotów/organizacji zewnętrznych;
- **integracja społeczna** – stwarzają możliwość studentom do integracji i poznawania innych osób poprzez różne aktywności, w szczególności organizowanie różnych wydarzeń, integracji czy akcji;
- **rozwój osobisty** – organizacje często są możliwościami rozwoju dla studentów wielu potrzebnych w życiu zawodowym umiejętności takich jak zarządzanie projektami, dobra komunikacja, współpraca z różnymi osobami;

- **angażowanie studentów** – organizacje urozmaicają życie na kampusie, angażują studentów i dają im możliwości uczestnictwa w różnych wydarzeniach;
- **współpraca z innymi organizacjami** – współpraca z innymi podmiotami, organizacjami studenckimi, instytucjami, jednostkami uczelni pomaga w realizacji ich celów i wydarzeń.

W obecnych czasach organizacje studenckie mierzą się z wieloma różnorodnymi **wyzwaniami**, które mają realny wpływ na ich funkcjonowanie i działalność na rzecz uczelni. Wśród wyzwań można wymienić:

- **mniejsze zaangażowanie studenckie** – część organizacji może mierzyć się z problemem niskiego zaangażowania studentów w działalność organizacyjną. W obecnych czasach zdobywanie nowych członków i utrzymywanie motywacji i zaangażowania działaczy może stanowić wyzwanie dla zarządzających organizacją. Duża część studentów ma ograniczony czas ze względu na pracę, obowiązki akademickie i inne aktywności. Obecna sytuacja geopolityczna często zmusza studentów do podjęcia pracy, co wpływa na ilość ich wolnego czasu, w którym mogliby zaangażować się w działalność w organizacji;
- **konkurencja z innymi organizacjami** – na uczelni nie rzadko istnieje wiele organizacji studenckich o bardzo zróżnicowanych profilach działalności. Konkurencja często jest duża i trzeba tak planować promocję i strategię, aby studenci byli chętni do działania w danej organizacji oraz uczestnictwa w jej wydarzeniach;
- **finansowanie i zasoby** – brak stabilnego finansowania oraz dostępu do zasobów może ograniczać możliwości realizacji projektów i działań organizacji studenckich.

Utrzymanie przez organizacje studenckie stabilności w zarządzaniu może być wielkim wyzwaniem. Z czasem, kiedy starsze pokolenia odchodzą to wprowadzanie i utrzymywanie motywacji w nowych członkach jest wyzwaniem dla osób zarządzających daną organizacją.

W obecnych czasach pomimo wielu wyzwań organizacje studenckie mają również wiele **możliwości rozwoju**:

- **wzmacnianie zaangażowania społecznego** – rozwój organizacji studenckich może opierać się na tworzeniu akcji charytatywnych, społecznych i ekologicznych, co wpłynie na ich większą rozpoznawalność na uczelni

i w lokalnym społeczeństwie;

- **rozwój umiejętności miękkich** – dla młodych studentów ważne i atrakcyjne jest zdobywanie i szkolenie umiejętności miękkich, takich jak komunikacja, przywództwo, nauka rozwiązywania problemów i praca w grupie;
- **współpraca międzyorganizacyjna** – współpraca z innymi podmiotami stwarza wiele możliwości tworzenia wydarzeń/projektów na jeszcze większą skalę;
- **rozwój digitalizacji** – korzystanie z nowoczesnych narzędzi lub platform pozwoli na lepsze zarządzanie i pozwoli dotrzeć do większej ilości studentów;
- **zrównoważony rozwój** – skupienie się i działanie zgodnie z zrównoważonym rozwojem może pomóc organizacjom w tworzeniu wartościowych i trwałych działań.

Rozwój organizacji studenckich zależy przede wszystkim od ich motywacji, zaangażowania i dążenia do określonego przez nich celu. Organizacje powinny przystosowywać się do zmieniających się potrzeb studentów i całej społeczności akademickiej. Powinny innowacyjnie podchodzić do swojej działalności co z pewnością przełoży się na budowaniu silnej tożsamości i utrzymać zaangażowanie studentów, którzy angażują się w działalność danej organizacji.

Bibliografia

1. <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/program-studenckie-kola-naukowe-tworza-innowacje>
2. <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/otwarty-konkurs-ofert-na-realizacje-w-roku-2023-zadania-publicznego-pn-organizowanie-i-animowanie-dzialan-na-rzecz-srodowiska-akademickiego>
3. <https://wspieram.to/kortowiada>
4. Ustawa – *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*
5. Regulamin Samorządu Studenckiego Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza
6. Regulamin Samorządu Studenckiego Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technicznego w Szczecinie
7. Regulamin Samorządu Studentów Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
8. Regulamin Samorządu Studenckiego Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku

Źródła ilustracji

rys 1. Strona Facebook *Juwenalia Poznań*, www.facebook.com/juwenaliapoznan,
dostęp [18.11.2023]

rys 2. Strona Facebook *Forum Uczelni Ekonomicznych*, [www.facebook.com/
ForumUczelniEkonomicznych](https://www.facebook.com/ForumUczelniEkonomicznych), dostęp [18.11.2023]

Zadanie publiczne współfinansowane ze środków Ministerstwa Edukacji i Nauki
otrzymanych w 2023 r. w ramach konkursu „Organizowanie i animowanie działań na
rzecz środowiska akademickiego”

Parlament Studentów
Rzeczypospolitej Polskiej

Ministerstwo
Edukacji i Nauki